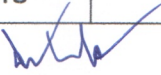

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง : การใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ Intravesical chemotherapy	หน้า 1/8 รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-087 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 11 มี.ย. 2568
	ชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ : หน่วยเคมีบำบัดแบบไม่ค้างคืน กลุ่มงานการพยาบาลตรวจรักษาพิเศษ วันที่บังคับใช้ : 11 มี.ย. 2568	
ผู้ตรวจสอบ : (นางอุมารังษี พิมพ์สักกะ) ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลตรวจรักษาพิเศษ	ผู้เห็นชอบ : (นางผดวดี สามะ) ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ หัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลอุดรธานี	
ผู้อนุมัติ : (.....นายนิพนธ์..ทองบ่อ).....) ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ กลุ่มภารกิจสุขภาพดิจิทัล ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุดรธานี		

บันทึกการแก้ไข

[illegible]

หมายเหตุหน้าที 1 QIC จะเป็นผู้บันทึก

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง : การใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ Intravesical chemotherapy	หน้า 2/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-087 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 11 ธ.ย. 2568

1. นโยบาย

- 1.1 ใช้มาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้เพื่อให้มีการดูแลผู้ป่วยอย่างมีคุณภาพ
- 1.2 พยาบาลมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการบริหารยาเคมีบำบัดและการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับยาเคมีบำบัดผ่านทางกระเพาะปัสสาวะ

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับยาเคมีบำบัดถูกต้องตามแผนการรักษา
- 2.2 เพื่อให้ผู้ป่วยปลอดภัย ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนที่ป้องกันได้ขณะได้รับยาเคมีบำบัด
- 2.3 เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารยาเคมีบำบัดอย่างเป็นมาตรฐานและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. ขอบเขต

พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับมอบหมายในการบริหารยาเคมีบำบัด

4. กลุ่มเป้าหมาย

พยาบาลวิชาชีพและเจ้าหน้าที่หน่วยเคมีบำบัดแบบไม่ค้างคืน

5. คำจำกัดความ

มะเร็งกระเพาะปัสสาวะ (Bladder cancer) มะเร็งกระเพาะปัสสาวะ เกิดจากเซลล์เยื่อบุผิวภายในกระเพาะปัสสาวะมีการแบ่งตัวผิดปกติ จน กลายเป็นเนื้องอกโตขึ้นมาเรื่อยๆ ถ้าไม่ได้รับการรักษาให้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มแรก มะเร็งอาจแพร่กระจายไปยัง อวัยวะข้างเคียง และต่อมน้ำเหลืองบริเวณใกล้เคียงได้

ยาเสริมภูมิคุ้มกัน Intravesical immunotherapy BCG เป็น mycobacterium ที่ถูกทำให้อ่อนแรง ถูกพัฒนาสำหรับเป็นวัคซีนสำหรับวัณโรค ซึ่งภายหลัง พบว่ามีคุณสมบัติในการรักษามะเร็งหลายประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับมะเร็งเยื่อบุระบบปัสสาวะ สูตรแรกเริ่มนั้นถูกอธิบายโดย Morales ในปี ค.ศ.1976 ซึ่งเป็นการให้ผ่านชั้นไตผิวน้ำ ซึ่งภายหลังในปี ค.ศ. 1982 Brosman ได้นำไปใส่ในกระเพาะปัสสาวะแทนซึ่งได้ผลสำเร็จไม่ต่างกัน

ชนิดของยาที่ใช้ใส่รักษาในกระเพาะปัสสาวะ ที่นิยมในปัจจุบันมี 2 ชนิด คือ

- BCG เป็นเชื้อวัณโรคที่ถูกทำให้อ่อนแรง ดั้งเดิมเป็นวัคซีนป้องกันวัณโรค นำมาใช้รักษามะเร็งกระเพาะปัสสาวะ ชนิดไม่ลุกลาม เพราะมีการวิจัยพบว่า BCG มีปฏิกิริยากกระตุ้นภูมิคุ้มกันร่างกาย สร้างเซลล์ ที่ไปทำลายมะเร็งได้ BCG ที่ใช้ในกรณีนี้ มีจำนวนเชื้อมากกว่าวัคซีนมาก จึงต้องมีแนวปฏิบัติสำหรับผู้ป่วยเพื่อ ไม่ให้เชื้อโรคกระจายไปสู่คนข้างเคียง

- Mitomycin C เป็นยาเคมีบำบัดขนาดสูงที่เอามาใส่รักษาในกระเพาะปัสสาวะ

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง : การใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ Intravesical chemotherapy	หน้า 3/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-087 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 11 มี.ย. 2568

6. ขั้นตอน/วิธีการ/แนวปฏิบัติ

แพทย์	เป็นผู้ประเมินสภาพผู้ป่วย และพิจารณาสั่งการรักษาให้ยาเคมีบำบัด
RN	เป็นผู้ประเมินสภาพผู้ป่วย และทวนสอบแผนการรักษายาเคมีบำบัดตามแผนการรักษา ของแพทย์ ติดตามเฝ้าระวังอันตรายและภาวะแทรกซ้อนตลอดจนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารยาเคมีบำบัด รวมทั้งแนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและญาติ
RN	เป็นผู้ทวนสอบแผนการรักษายาเคมีบำบัดตามแผนการรักษาของแพทย์ และผสมยาเคมี บำบัดให้ถูกต้องตามแผนการรักษาของแพทย์

6.1) การปฏิบัติตัววันใส่ยาในกระเพาะปัสสาวะ

- ผู้ป่วยรับประทานอาหารได้ตามปกติ
- งดดื่มน้ำก่อนใส่ยา 2 ชั่วโมง และหลังใส่ยา 2 ชั่วโมง เพื่อไม่ให้ปวดปัสสาวะ
- ควรมีญาติมาโรงพยาบาลด้วย เพื่อช่วยเหลือภายหลังการใส่ยา

6.2) ขั้นตอนการใส่ยาเข้ากระเพาะปัสสาวะ

ยึดหลัก Universal protocol

- 2.1) ล้างมือก่อนทำหัตถการ และหลังทำหัตถการ
- 2.2) Sterile technique ในการใส่ urethral catheterization
- 2.3) มีถังเก็บสารเคมีแยกขยะอันตราย
- 2.4) มี spill kit
- 2.5) มี Eyewash station

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง : การใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ Intravesical chemotherapy	หน้า 4/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-087 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 11 มี.ย. 2568

2.6) มีอุปกรณ์ป้องกันสารเคมี เช่น ถุงมือเคมี non-powdered, polyvinylchloride หรือ nitrate groves หรือ ใส่ถุงมือ สองชั้น, surgical mask หรือ N 95 face shield

2.7) ใช้ technique closed systems

6.3) การเตรียมสารเคมี Intravesical agent

- BCG

- 1) BCG1 vial จะมีขนาด 50 มิลลิลิตร ใน 0.9 % normal saline
- 2) BCG เมื่อผสมแล้วควรใช้ภายในทันที
- 3) การเตรียม BCG ควรใช้วิธี aseptic technique
- 4) อุปกรณ์การเตรียมควรเป็นแบบ disposable เมื่อใช้แล้วถือเป็นขยะเคมี
- 5) ควรสวมถุงมือเคมี หรือ ถุงมือ สองชั้นขณะเตรียมยา BCG
- 6) หลีกเลี่ยงยา BCG กับแสงแดด

- Mitomycin (MMC)

- 1) ขนาดของ MMC คือ 40 mg ใน sterile water 20 ml
- 2) การเตรียม MMC ควรใช้วิธี aseptic technique
- 3) อุปกรณ์ที่ใช้แล้วถือเป็นขยะเคมี และไม่ควรรนำกลับมาใช้ใหม่

6.4) ข้อห้ามสำหรับการใส่ BCG ในกระเพาะปัสสาวะ

- 4.1) ผู้ป่วยซึ่งภูมิคุ้มกันถูกกดหรือ ภูมิคุ้มกันบกพร่อง
- 4.2) การใส่ BCG ทันทีหลังการทำTURBT ซึ่งอาจเกิด intravasation และการติดเชื้อถึงตายได้
- 4.3) ผู้ป่วยซึ่งมีประวัติการติดเชื้อ BCG มาก่อน
- 4.5) ปัสสาวะปนเลือดซึ่งเห็นได้ด้วยตาเปล่า (เพิ่มความเสี่ยง intravasation)
- 4.6) การบาดเจ็บจากการใส่สายสวนปัสสาวะทางท่อปัสสาวะ (เพิ่มความเสี่ยง intravasation)
- 4.7) กลั้นปัสสาวะไม่ได้เลย (total incontinence) ซึ่งทำให้ผู้ป่วยไม่สามารถกลั้นปัสสาวะไว้ได้

6.5) วิธีการใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ intravesical chemotherapy

- 5.1) ก่อนใส่ยาให้ผู้ป่วยถ่ายปัสสาวะทิ้ง
- 5.2) พยาบาลจะสอดสายสวนปัสสาวะเข้าไปในกระเพาะปัสสาวะเพื่อระบาย ปัสสาวะที่ค้างอยู่ออกให้หมด โดยยึดหลัก Aseptic technique
- 5.3) ใส่ยาเข้ากระเพาะปัสสาวะ และนำสายสวนออก
- 5.4) ให้ผู้ป่วยนอนคว่ำ หายใจ ตะแคงซ้าย ตะแคงขวา ท่ำละ 15 นาที เพื่อให้ยาสัมผัสเยื่อบุกระเพาะปัสสาวะอย่างทั่วถึง

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง : การใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ Intravesical chemotherapy	หน้า 5/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-087 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 11 ธ.ค. 2568

5.5) ผู้ป่วยอาจรู้สึกกระคายเคืองอยากปัสสาวะ แต่ต้องกลั้นปัสสาวะไว้ เพื่อกักยาให้อยู่ในกระเพาะปัสสาวะอย่าง น้อย 2 ชั่วโมง

5.6) เมื่อครบกำหนดเวลา ให้ผู้ป่วยปัสสาวะที่ห้องน้ำที่เตรียมไว้สำหรับผู้ป่วยใส่ยาในกระเพาะปัสสาวะโดยเฉพาะ และควรปัสสาวะในท่านั่ง เพื่อป้องกันการกระเด็นของยาในน้ำปัสสาวะ

6.6) คำแนะนำและการปฏิบัติตัวเมื่อกลับบ้าน

6.1) ใช้เป็นสัญญาณที่ดีที่บ่งบอกได้ว่าการรักษานั้นได้ผลกำลังกระตุ้นให้ร่างกายเกิดการตอบสนองต่อการรักษา และมักเกิดไ้ระยะสั้นๆ 1-2 วันอาการคล้ายไข้หวัด เช่น มีไข้ ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ ให้รับประทานยาแก้ปวด ลดไข้ และยาอื่นๆ ตามแพทย์สั่ง

6.2) ปัสสาวะบ่อย และแสบขณะถ่ายปัสสาวะ อาจมีเลือดปนเป็นสีน้ำตาลเข้ม อาการเหล่านี้จะทุเลาและเป็นปกติได้ ให้ดื่มน้ำมากๆ วันละ 2 ลิตร เพื่อชะล้างกระเพาะปัสสาวะ ควรดื่มน้ำแอลกอฮอล์

6.3) พักผ่อนให้เพียงพอ

6.4) ภายหลังใส่ยา 1 วัน ควรแยกห้องน้ำจากคนในครอบครัว ทำความสะอาดห้องน้ำ และอวัยวะสืบพันธุ์ทุกครั้งหลังถ่ายปัสสาวะ

6.5) กรณีมีเพศสัมพันธ์ ผู้ชายควรใช้ถุงยางอนามัยหลังการใส่ยาเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่เชื้อสู่คู่นอน

6.6) ผู้หญิงควรคุมกำเนิดและไม่ควรให้นมบุตรระหว่างการรักษา

6.7) อาการที่ต้องมาพบแพทย์ทันที

7.1) มีการแพ้ เช่น การหายใจติดขัด หายใจได้สั้น ๆ มีเสียงฟืดฟาด มีผื่นคัน เกิดอาการลมพิษ หน้าบวม

7.2) มีอาการไข้สูงมากกว่า 39.5 องศา ติดต่อกันเกิน 12 ชั่วโมง หรือมีไข้ติดต่อกันมากกว่า 2 วัน หรือมีไข้ หนาวสั่น ปวดหัว ปวดกล้ามเนื้อ ปวดตามข้อ โดยอาการไม่ดีขึ้นหลังจากใช้ยาแก้ปวดนานเกิน 2 วัน

7.3) มีอาการตาเหลือง ตัวเหลือง

7.4) อูจจาระมีสีขาวหรือเทา

7.5) มีอาการเจ็บ หรือแสบมากจนทนไม่ได้ ขณะปัสสาวะ

7.6) มีปัญหาทางสายตา

7.7) มีเลือดในปัสสาวะมากผิดปกติ

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง : การใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ Intravesical chemotherapy	หน้า 6/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-087 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 11 ธ.ย. 2568

7. เอกสารอ้างอิง

- दनัย มโนรมณ์.(2563). แนวทางการตรวจคัดกรอง วินิจฉัย และรักษาโรคมะเร็งกระเพาะปัสสาวะ.บริษัท
 โฆษิตการพิมพ์ จำกัด.
- พัสมณท์ คุ่มทวีพร. (2553). การพยาบาลผู้ป่วยมะเร็ง การป้องกันและการดูแลผู้ป่วย Oncology
 Nursing : Prevention and Caring. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ฮายาบุสะ กราฟิก.
- สถาบันมะเร็งแห่งชาติ. (2560). คู่มือมาตรฐานการทำงานเกี่ยวกับยาเคมีบำบัดและการดูแลผู้ป่วยหลัง
 ได้รับยา. กรุงเทพฯ: บริษัท นวัตกรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด.

8. ตัวชี้วัด

- 8.1 อัตราความคลาดเคลื่อนการบริหารยาเคมีบำบัด ระดับ A-I =0
- 8.2 ร้อยละของการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติ การบริหารยาเคมีบำบัด $\geq$ ร้อยละ 80

9. ภาคผนวก

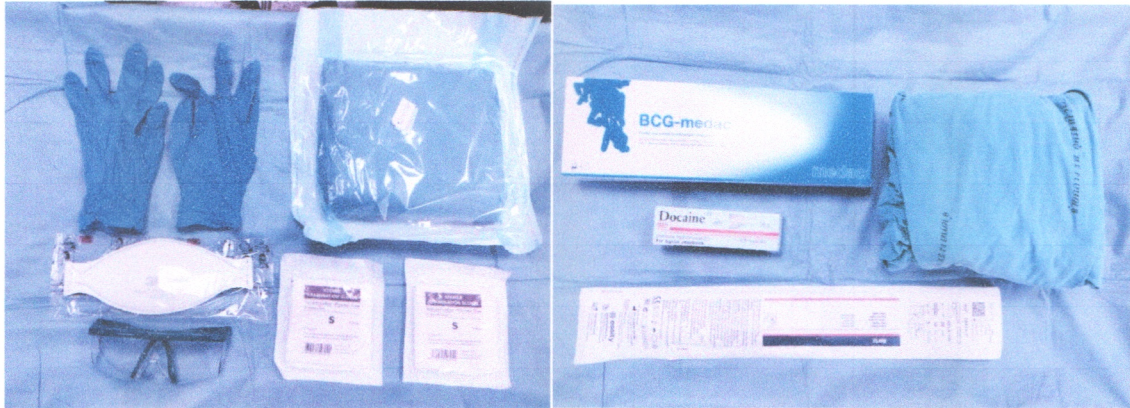
- 9.1 ภาคผนวกที่ 1 ขั้นตอนการใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ (Intravesical chemotherapy)
- 9.2 ภาคผนวกที่ 2 ขั้นตอนการเตรียมยา BCG

 โรงพยาบาลอุดรธานี Udon Thani Hospital	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง : การใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ Intravesical chemotherapy	หน้า 7/8 รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-087 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 11 ธ.ย. 2568
---	---	--

ภาคผนวกที่ 1

ก. ขั้นตอนการใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ (Intravesical chemotherapy)

1. เตรียมอุปกรณ์

2. การแต่งกาย

	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง : การใส่ยาเคมีบำบัดในกระเพาะปัสสาวะ Intravesical chemotherapy	หน้า 8/8
		รหัสเอกสาร : WI-NUR-STU-087 แก้ไขครั้งที่ : - วันที่แก้ไข : 11/1 ส.ย. 2568

ภาคผนวกที่ 2

ข. ขั้นตอนการเตรียมยา BCG

